

Музичук К.О.

*Національний авіаційний університет, Київ***СОЦІАЛЬНІ ПРОЯВИ МАЗОХІСТСЬКИХ І САДИСТСЬКИХ
МЕХАНІЗМІВ ВТЕЧІ ВІД СВОБОДИ**

Проблеми свободи є одними з найважливіших в історії людства. Звільнившись від кайданів рабовласницького устрою, суспільство все одно не стало вільним. Закінчення Першої світової війни також не ознаменувалось перемогою свободи й омріяної демократії. Питання у тому, чи всі люди прагнуть до справжньої свободи. Адже переважна більшість намагаються втекти від неї й усвідомлено віддаються в руки своєму «царю» або «рабу». Механізмами такої втечі, на думку Е. Фромма, виступають соціальні прояви мазохізму й садизму.

Проявом мазохістських тенденцій можуть бути почуття неповноцінності та власної нікчемності. Такі люди часто самі себе принижують, обвинувачують в усьому найгіршому й не намагаються використати ті можливості, які їм дає життя. Вони повністю втрачають своє «Я» й стають залежними від зовнішніх сил. Вони не намагаються самостверджуватись і робити те, що їм хочеться, повністю піддаючись зовнішнім впливам. Мазохістські тенденції також можуть проявлятися у прагненні завдати собі шкоди й страждань. Це свідоме або несвідоме очікування хвороби, це нищівна самокритика та налаштування проти себе коханих і близьких людей. Мазохіст намагається позбутися власної особистості, звільнитись від свободи.

Крім соціальних проявів мазохізму, в характері може бути наявною схильність до садизму, що у суспільному просторі набуває загрозливих проявів. Е. Фромм виділяє три типи садистських тенденцій: перший тип проявляється у прагненні повністю підкорити собі іншу людину; другий тип виявляється не лише у повному підкоренні, а й у експлуатації й використанні цієї людини; третій тип полягає в прагненні завдати іншій людині страждання, або споглядати на них.

Горизонталь мазохізму та вертикаль садизму перетинаються в одній точці - залежності від об'єкта. Нам тільки здається, що садист є сильним і не від кого незалежним. Насправді, він не може існувати без людини, яка йому належить, йому потрібно за рахунок когось проявляти свої садистські нахили. Він здатен «любити» будь кого, хто йому підкоряється. Садист може дати своїй жертві все, крім права на свободу й незалежність.

Якщо ж розглядати ці тенденції в просторі суспільства, то садизм є більш шкідливим і небезпечним. А. Гітлер, який є прикладом садистського типу особистості, приніс у світ жахливу війну й голокост. Але прихильники його режиму усвідомлено відмовились від своєї свободи. Ще одним прикладом є Й. Сталін, який підкорив собі мільйони людей, що й досі не в змозі повністю скинути кайдани цього режиму, не бажаючи звільнення. Такий стан справ є актуальним і для сьогодення, коли після звільнення від тиранів, їх дух продовжує жити в свідомості людей, поневолюючи «Я» зсередини.

Науковий керівник – С. П. Стоян, к.філос.н., доцент

УДК 378.4 (477) : 629.73 (043.2)